

Yaklaşan Seçimler ve Belediyeler

Doç. Dr. Erol KÖKTÜRK

Kocaeli Üniversitesi Öğretim Üyesi

28 Mart yerel seçimlerine adım adım yaklaşıyoruz. Alışık olmadığımız bir seçim süreci yaşıyoruz. Adayların hangi ölçütlere göre belirlendiği tartışmalara neden oluyor. Ortada gelecekle ilgili izlenceler yok. İzlenice, yani yerine getirilecek görev tanımları, yani yük belli olmadan taşıyıcıları belirleniyor. Bazı aday adayları ile ilgili olarak basına yansıyanlar hepimizi hayretlere düşürüyor. Bir yerden aday olabilmek için harcanan çabalara bakınca, bunun yalnızca “hizmet aşkıyla” açıklanamayacağı ortaya çıkıyor. Kendi adayları destek bulmayan partililer partileri basıyor, partisinden ayrılıyor. Çok abartılmış bir aday olma süreci yaşıyoruz.

Yerel yönetimler, gerçekten de önemli yönetim birimleri... En klasik deyişle de, “halka en yakın birimler” oldukları için, “yöneticiler her gün halkla yüz yüze” oldukları için, bu önem daha da artıyor. Belediyeler denilince akla eskiden yol, su, çöp, elektrik gibi temel hizmetler gelirken, günümüzde yaşadığımız mekanlar, yaşadığımız ortamlar olmanın ötesinde uygarlıkların ve uygarlaşmanın merkezi olarak kentler ve kimlikler, kültürler, imar, yapılaşma, çevre, katılım gibi konular ön sıralara yerleşmiş durumda. Bazı yöneticiler için imar yetkileri, dolayısıyla da kentsel rantlar en önemli çekim noktasını oluştursa da, kentlerin önemi ve anlamı farklılaşıyor. Öte yandan küreselleşme koşullarında kentler önemli sorun alanlarından biri olarak karşımıza çıkıyor. Kentsel alanlarda çözülmesi gereken sorunlara, nitelik olarak da farklılaşmış yeni sorunlar ekleniyor. En önemli ve tehlikeli, kentlerin geleceğini tehdit eden sorunların başında “kentsel yoksulluk” konusu geliyor. Kentsel yoksullukla savaşım, geleceğin kentlerini yönetmeye aday yöneticileri bekleyen en temel görevlerden birisidir. Yoksullukla savaşımın parametrelerinin doğru kavranması gerekiyor. Yoksullukla savaşımın yanı sıra “çevreye duyarlı kentsel gelişim”, “desantralizasyon ve kentsel gelişimin yönetilmesi” ve kent yönetimlerinin “yeniden yapılandırılması” ve “finansman kaynakları” gibi konular kentlerimizin geleceği açısından ön sıralarda duran konulardır.

Bunların özeti şu: Belediyelerin anlamı giderek farklılaşıyor... Belediyeleri var eden iki alanda da, yani hem “demokrasi” boyutunda hem de “hizmet” boyutunda yeni derinleşmeler yaşanmaktadır... Demokrasi boyutunda daha katılımcı bir toplumun “güvencesi” olmaya doğru giden belediyeler, hizmet boyutunda bilgi teknolojilerinin sağladığı açılımlarla daha çağdaş çözümlere yönelmektedirler. Bir yandan belediyelerin çağdaş ve bilgiye dayalı biçimde yönetilmesine yönelik karar destek sistemleri kurulurken, öte yandan mekansal bilgilerin öneminin daha doğru kavrandığı bir süreç yaşanmaktadır. Bu kavrayış, ayrıca da bir zorunluluktur. Çünkü belediye faaliyetlerinin %80’i mekanla ilintilidir... Yani belediyelerin 400 dolayındaki hizmetlerinin %80’ini mekanla, coğrafyayla ilintilendirmeleri gerekmektedir.

Bilinen Kızılderili Atasözüdür: “Bu dünya atalarımızdan kalan miras değil, çocuklarımıza bırakacağımız emanettir.” Dünya, yeryüzü, üzerinde yaşadığımız coğrafya, insansal faaliyetlerin büyük bölümünün gerçekleştiği mekanlar... Çevremiz, ayağımızı bastığımız toprak, soluduğumuz hava, içtiğimiz su... Bunları ne kadar bir emanetçi mantığıyla kullanabildik, kullanabiliyoruz? Daha doğrusu bir emanetçi mantığıyla mı, bir mirasyedi hovardalığıyla mı kullanıyoruz? Çocuklarımıza bırakacağımız bu emanet, bu çevre değerleri ne kadar geliştirebildiğimiz değerler durumunda?

“Mekan” denilen yaşama alanlarımızın en temel özelliklerinden birisi, sınırlı ve çoğaltılamaz oluşudur. Çok özel durumlar (denizlerin doldurulması vb) dışında mekanın, mekanların büyüklüğü bellidir. Mekanlar bir yerden başka bir yere taşınmaz. Yani mekanlar, kıt kaynaklardır. Bu özellikleri, onların özenli kullanılması, iyi yönetilmesi ve korunması gereğinin temel nedenidir. Ömrünü bu kıt kaynağın, yani mekanın özenli kullanılması için mücadeleyle geçirmiş olan Prof. Fehmi YAVUZ, yıllar önce Cumhuriyet Gazetesinin 2. sayfasında yer alan bir yazısında, bu nedenle şöyle diyordu: “Toprağa kasabın koyuna baktığı gibi bakmamak gerekir. Ona bir ressamın resimlerine bakışı gibi bakmak

gerekir." Ancak edinme hastalığı, mülkiyet kavramının kazandığı abartılı anlamlar, mikro-mülkiyetin ön plana çıkışı, "bana ait olmayan" mekanın, ben orada yaşıyor olsam bile, her tür hor kullanımına göz yummak gibi bir vurdumduymazlığı doğurmuştur. Oysa mekan, mülkiyeti kime ait olursa olsun, toplumla ilgilidir. Kullanımı topluma yönelik sonuçlar doğurur. Bugüne değin mekanlarımızla ilgili verilen birçok yanlış karar, toplum adına kötü sonuçlara neden olmuştur. Bunun için başta İstanbul olmak üzere kentlerimize, kıyılarımıza, ormanlarımıza, tarım yapılan alanlarımıza şöyle bir bakmak yeter... Sayılar, geldiğimiz noktayı vurgulamakta yetersiz kalmaktadır.

Bu nedenlerle mekanlarımızla ilgili tüm verileri bilgi teknolojilerine dayanarak toplamak, bilgi sistemlerinin belediyelere yönelik biçimi olan kent bilgi sistemlerini kurmak, bu sistemde yüklenecek verileri güncel tutmak ve bu güncel verileri de tüm kararlar öncesi bir destek sistemi olarak değerlendirmek, yani belediyelerde bilgiye dayalı süreçleri başlatmak, kurum çatısı altında yeni bir bilgi iklimi oluşturmak gerekmektedir. Ancak belediyelerin büyük bölümünde, bugün bile "bordür yapımı"nın "bilgi teknolojilerine ve bilgiye" yatırımdan daha fazla önemsendiği bir acı gerçeği oluşturmaktadır.

Yeni bir çağın bu ilk günlerinde, ülkemizde yaşamın birçok alanında olduğu gibi, yerel yönetim alanlarında da değişim zorunluluğuyla karşı karşıya bulunuyoruz. Çünkü, klasik yerel yönetim anlayışı, artık yeni yüzyılın beklentilerini karşılayamıyor. Ülkemizin ardarda yaşadığı depremler, yönetimlerde yeni süreçlerin başlamasının kaçınılmaz olduğunu acı biçimde ortaya koymuştur. Artık eskide ısrar etme olanağı kalmamıştır. Bu süreçler, belediyelerde daha köktenci dönüşümleri zorunlu kılıyor. Öyle bir noktadayız ki, belediyelerde yapılacak küçük revizyonlar ve düzeltimler bu süreci kucaklamaya yetmeyeceğe benziyor. Yerel yönetimlerin kurumsal, teknoloji altyapısı, insan kaynakları açısından sınırsız beklentileri karşılayabilecek biçimde yeniden örgütlenmeleri gerekmektedir. Denilebilir ki, yeni bir yerel yönetim ve yöneticilik kültürü yaratmanın eşiğindeyiz. Ancak bu yapılırken, olaya dar parti çıkarları açısından yaklaşmak, katılımcılığı biçime indirgemek, hem demokrasimize, hem mekanlarımıza zarar verecektir.

Ülke olarak 1996 yılında ev sahipliği yaptığımız HABITAT'ın en temel savsözlerinden birisi, "Dünyanın geleceği kentlerde biçimlenecektir," savsözü idi. Kentsel alanlarda artan nüfusla birlikte yaşanan sorunların yanı sıra, bu alanların ülkenin parlamento yapısından ekonomisine kadar belirleyiciliği göz önünde tutulduğunda, bu savsözün ne kadar anlamlı olduğu ortaya çıkmaktadır... Belki de kentsel alanlarımızdaki bu çarpık yapıyı varlık nedeni olarak görenlerce, bu çarpıklığın sürmesi de istenebilir. Ama yaklaşmakta olan yerel seçimlerin de, aday belirleme süreçlerinin anlamı da bu noktada ortaya çıkmaktadır.

Geleceğimizi yeniden kurmaya kentlerimizi yeniden kurmayla başlamak gerekiyor. Bu nedenle yerel yönetim seçimleri önemlidir. Adaylar önemlidir. Programlar önemlidir. Ve seçimler yaklaştıkça bu önemin ve anlamın daha iyi kavranmasını umut etmeyi sürdürmek ve bunu sürekli dillendirmek gerekmektedir.